

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

YTTRANDE

2017-03-19

1 (6)

400-507-17

Miljö- och energidepartementet: m.registrator@regeringskansliet.se
Kopia till: m.remiss-energi@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet: Kraftsamling för framtidens energi SOU 2017:2

LÄNSSTYRELSENS SYNPUNKTER

Länsstyrelsen i Hallands län (Länsstyrelsen) tillstyrker betänkandets huvudsakliga inriktning. Dock vill Länsstyrelsen lämna nedanstående synpunkter på Energikommissionens förslag och bedömningar. Länsstyrelsen vill särskilt framhålla vikten av det lokala och regionala perspektivet i Sveriges energi- och klimatarbete.

7.2.1 Energipolitiska mål

Länsstyrelsen tillstyrker ett nytt energieffektiviseringsmål till 2030 och är positiv till att det beräknas utifrån tillförd energi, eftersom effektiviseringar i energiomvandlingen då inkluderas. Länsstyrelsen föreslår att det övergripande energieffektiviseringsmålet kompletteras med indikatorer eller nedbrutna indikativa mål, som lämpligen samordnas med de föreslagna sektorsstrategierna. En svårighet med ett mål för energieffektivisering formulerat i termer av minskad energiintensitet är att målbilden upplevs som otydlig och att berörda aktörer därmed inte upplever målet som relevant. Indikatorer eller nedbrutna mål för olika sektorer behövs för att styra arbetet och visa om utvecklingen är på rätt väg. Tydliga indikatorer och ambitiösa sektorsstrategier underlättar för att skapa engagemang kring energieffektiviseringsmålet, inte minst inom det lokala och regionala arbetet.

7.2.2 Förnybar energi

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen av vikten av att det vid alla tidpunkter finns tillräckligt med effekt för att tillgodose elbehovet. Två områden där Länsstyrelsen särskilt vill lyfta behovet av kraftfulla åtgärder för att klara det framtida effektbehovet är minskade incitament för användning av el till uppvärmning i bostadssektorn och stärkta incitament för att producera biokraft och tillvarata spillvärme inom industri och fjärrvärmesystem.

7.2.4 Vattenkraft

Vattenkraften har haft en mycket stor historisk betydelse för landets ekonomi, industrialisering och elektrifiering. Det finns höga kultur- och industrihistoriska värden knutna till brukandet av vattnets kraft och till befintliga vattenkraftverk. Idag har vattenkraften en viktig roll för elsystemets reglering, från sekund- till årstidsnivå. Men framförallt korttidsregleringen medför negativa konsekvenser för många naturvärden.

I konsekvensanalysen står att läsa att vattenkraftens reglerförmåga är begränsad och att ”vid högre andelar variabel elproduktion än i dag krävs det sannolikt ett tillskott av såväl ytterligare flexibla produktionsresurser som ytterligare energilager, efterfrågeflexibilitet, nätutbyggnad och ökad flexibilitet i elmarknaden”. Dessa åtgärder är även viktiga för att minska den korttidsregleringen som sker med hjälp av vattenkraften idag, då den har negativ påverkan på många naturvärden. Därför behövs åtgärder som skyndar på marknadens utveckling avseende alternativa lösningar.

Även de positiva effekterna som vattenkraften har avseende bevarade och levande kulturmiljöer och industriminnen behöver lyftas fram. Nya regelverk och styrmedel för vattenkraften behöver utformas så att inte kulturmiljövärden förloras utan tvärtom bevaras och utvecklas i enlighet med nationella mål och miljöbalkens intentioner. De nuvarande kraven på kostsamma tillstånd kan drabba kulturmiljövärdena hårt när förutsättningar för drift, förvaltning och bevarande försvinner i stor utsträckning. Driften av ett vattenkraftverk kan vara en förutsättning för att kunna visa upp ett levande industriminne, en verksamhet eller produktion som var beroende av kraften. Sammanfattningsvis finns stora kunskapsluckor rörande det fysiska kulturarvet i anslutning till våra vattendrag. Fortsatta insatser i form av inventering av kulturlämningar, byggnader och sammanhållna miljöer är av stor strategisk betydelse för att underlätta beslutsprocesserna som berör vattenkraften.

7.2 5 Småskalig produktion

Övergången hos många privatpersoner och företag från att vara enbart konsumenter av energi till att vara både konsumenter och producenter (eller så kallade ”prosumenter”) bidrar till en stor förändring av energisystemet. Länsstyrelsen håller med om att det behöver utredas på vilket sätt befintligt regelverk och skattelagstiftning kan förändras och eventuellt förenklas för att stötta utvecklingen av ny teknik och nya tjänster, exempelvis avseende solceller och energilagring, för att möta denna utveckling.

Energikommissionen skriver att *”en övergång till förnybara energislag samt elektrifiering av hela transportsektorn måste påskyndas”* (sidan 294, 4 stycket). I förslaget nämns dock bara att elektrifiering av transportsektorn behöver utredas, men inte

frågan om hur vi får till en tillräckligt snabb och omfattande omställning till förnybara energislag inom samma sektor. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att få till den nödvändiga omställningen till förnybara energislag inom transportsektorn, även för de delar av transportsektorn som inte elektrifieras. Så länge delar av fordonsflottan består av fordon som drivs med hjälp av förbränningsmotorer bör man arbeta aktivt med utvecklingen biodrivmedel för dessa transporter.

Kapitel 7.2.6 Användning och energieffektivisering

Länsstyrelsen instämmer i Energikommisionens ståndpunkt att en effektiv användning av el och annan energi är av avgörande betydelse för omställningen av energisystemet. Då är det viktigt att ha ett helhetsperspektiv på användarsidan av energisystemet. Länsstyrelsen saknar en beskrivning av hur omställningen av transportsektorn påverkar energisystemet, till exempel genom ökad efterfrågan på biodrivmedel eller ökat antal elfordons påverkan på effektuttaget och möjlighet till efterfrågefleksibilitet.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den svenska industrin (motsvarande det tidigare PFE-programmet). Länsstyrelsen anser dock att ett sådant program bör läggas upp så att det även omfattar industrier som har stor total energianvändning, utan att de nödvändigtvis räknas till de mest elintensiva industrierna. Energieffektiviseringsprogrammet bör även tydligt omfatta all energianvändning, inte endast elenergi.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en utredning avseende hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering samt vilka styrmedel som är mest effektiva. Bra och viktigt att förslaget även omfattar energieffektivisering ur ett effekthänseende.

Vidare håller Länsstyrelsen med om bedömningen att systemgränsen för byggnaders energiprestanda i Boverkets byggregler och definitionen för nära-nollenergihus bör fokusera på använd energi istället för levererad (köpt) energi. Även denna fråga har bäring på effektproblematiken i elsystemet vid tillfällen med hög belastning. Det är också en viktig fråga för konkurrenssituationen mellan exempelvis el och fjärrvärme. Energikommisionens bedömning bör om möjligt omformuleras som ett skarpt förslag.

Kapitel 7.2.11 Genomförande och uppföljning

Länsstyrelsen ser positivt på inrättandet av en genomförandegrupp för uppföljning av arbetet, att berörda myndigheter kontinuerligt bör följa utvecklingen på den svenska elmarknaden, samt att det vart fjärde år ska göras en särskild sammanställning med slutsatser och förslag kring elmarknadens utveckling och uppföljning av de energipolitiska målen. Det är dock viktigt att sammanställningen som görs vart fjärde år

ligger i fas med den klimatpolitiska handlingsplan som enligt det klimatpolitiska ramverket ska tas fram vart fjärde år. Det är också viktigt att säkerställa tillgången på relevant energi- och klimatstatistik även på lokal och regional nivå. SCB:s sekretessregler medför idag att denna energistatistik ofta är ofullständig.

Enligt Länsstyrelsens bedömning underskattas behovet av statlig styrning för att uppnå uppsatta mål. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att utnyttja och stärka de befintliga verktyg som myndigheterna förfogar över, såsom miljöprövning och - tillsyn, fysisk planering samt landsbygds- och näringslivsutveckling.

Dessutom vill Länsstyrelsen påpeka vikten av att förslagen snabbt omsätts i genomförande, med tanke på den korta tidsrymd som återstår till målären 2030 och 2040. De stora investeringar som många av förslagen kräver är förknippade med långa ledtider.

Länsstyrelsen saknar de lokala och regionala perspektiven i Energikommisionens förslag. Energi- och klimatarbetet på lokal och regional nivå har stor betydelse för det praktiska genomförandet av insatser för att uppnå de nationella energimålen. Lokala och regionala insatser kan bidra till att överbrygga hinder och marknadsmisslyckanden och på så sätt påskynda och effektivisera genomförandet. Av dessa skäl vill Länsstyrelsen lämna följande förslag på hur det lokala och regionala arbetet kan stärkas för att bidra till uppfyllandet av de nationella målen:

- Stärk det lokala arbetet genom att rikta särskilda resurser till kommunernas strategiska arbete med energi- och klimatfrågor. Genom ökad integrering av energifrågor i kommunens olika sakområden, till exempel fysisk planering och miljötillsyn, har kommunen stora möjligheter att konkret påverka energianvändningens utveckling inom transporter, bostäder och näringsliv.
- Utöka satsningen på regeringsuppdraget *Lokal och regional kapacitetsutveckling*, för att stödja lokala och regionala initiativ och utveckling av nya arbetssätt.
- Stärk arbetet med de regionala energi- och klimatstrategierna, exempelvis genom att länsstyrelserna blir beslutande för medlen inom *Lokal och regional kapacitetsutveckling*, och att länsstyrelserna får ansvar för att samordna det regionala arbetet för omställning av fordonsflottan.
- Säkerställ tillgången på relevant energi- och klimatstatistik. SCB:s sekretessregler medför idag att energistatistiken är ofullständig på kommunal och regional nivå. Denna statistik är mycket viktig för uppföljningen av de nationella målen på lokal och regional nivå.

8 Konsekvensanalys

Kulturmiljöaspekterna lyfts fram i ”Skälen för Energikommisionens förslag och bedömningar” (s.291), men behandlas inte i avsnittet om konsekvensanalyser. Betydande kulturhistoriska värden är knutna till vattenkraftens bebyggelse och anläggningar. Drift och bruk av vattenkraft är ofta en viktig förutsättning för bevarande av kulturmiljöer sprungna ur vattenkraften, inte minst den småskaliga vattenkraften.

De åtgärder som föreslås avseende vattenkraften kommer medföra en ökad arbetsbelastning vid regionala och lokala myndigheter, vilket också framhålls i den konsekvensanalys som presenteras (s. 316). Utformningen av styrmedel och tilldelningen av resurser måste ske på ett sätt som även tar hänsyn till kulturmiljöområdet.

Länsstyrelsen efterlyser en särskild konsekvensbeskrivning kring hur samhällets sårbarhet påverkas av omställningen av energisystemet. Omställningen kommer sannolikt att innebära en högre andel väderberoende kraftproduktion, men även mer lokalt distribuerad produktion och lagring. Detta kan i många avseenden innebära att samhällets sårbarhet för oförutsedda händelser i energisystemet ökar, medan det i andra fall innebär en minskad sårbarhet.

En konsekvensanalys av totalförsvarets behov saknas. En sådan analys bör inkludera produktionsförutsättningar, energibehov och konsumtionsmönster vid höjd beredskap och krig. Totalförsvarets behov bör ges avsevärd betydelse för målbilden av framtidens energisystem, eftersom en sådan situation inte enbart kommer att beröra produktions- och konsumtionsmönster, utan även kan leda till avsevärt lägre tillförlitlighet i det nordiska och europeiska kraftöverföringssystemet.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lena Sommestad. Energi- och klimatsamordnare Sofia Frising har varit föredragande. Länsantikvarie Hans Bergfast, beredskapsdirektör Niklas Nordgren, miljövårdshandläggare Martin Gometz och vattenförvaltare Petra Bragée har också deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt, därför saknas namnunderskrifter.

Lena Sommestad

Sofia Frising

LÄNSSTYRELSEN

YTTRANDE

6(6)

2017-03-19

400-507-17